

לפני הנמצאים כאן, אין לך איש שלא יצחק ויאמר: "אורח יקר, וראה שהנני בעיניך כאחד מברוכי האושר, לדעת אם בלימוד נקנית סגולה טובה, או מהי הדרך בה תבוא לבני האדם; ואני רחוק כל כך מלדעת אם בלימוד היא נקנית או לא בלימוד, עד שאף זאת אינני יודע כלל וכלל: מהי סגולה טובה?" ואף אני כך, מנון: יחד עם בני עירי דלומי מבחינה זו, ומנהג את עצמי על שאיני יודע בסגולה טובה ולא כלום. ודבר שאינני יודע מהו, כיצד אדע אופניו? וכי יתכן, לדעתך, כי מי שאינו מכיר כלל לדעת את מנון מי הוא, ידע אם יפה הוא ועשיר וגם אציל, או כל החיפץ מזה? הייתכן הדבר, לדעתך?

מנון: לא. אולם אתה, סוקראטס, כלום באמת אף זאת אינך יודע, מהי סגולה טובה? וכך נספר עליך גם בשוכנו הביתה?
 סוקראטס: לא זו בלבד, חברי, אלא שלא פגשתי עד כה אדם היודע זאת — כפי שנראה לי.

מנון: וכי מהו כלום את גורגיאס לא פגשתי בהיותו פה?
 סוקראטס: פגשתי.

מנון: ואמנם לא נראה לך שהוא יודעי סוקראטס: זכרונני חלוש במקצת, מנון, ולכן אין כפי לומר כעת מה נראה לי. אך אולי יודע הלה את הדבר, ואתה — את שאמר הלה, אם כן, הנכריני נא כיצד דיבר, או אם רצונך בכך, דבר בשמך שלך, שהלא דעתך היא כדעתו.
 מנון: אמנם כן.

סוקראטס: את ההוא נניח נא, איפוא גם משום שאיננו עמנו, ואולם אתה בעצמך, מנון — בחיי האלים: מהי לדברך סגולה טובה? אמור-נא ואל תיצר עינך, ולמזל טוב ימצא-נא ששקר היה כפי באמרי כי לא פגשתי אדם היודע זאת, ויתברר שאתה יודע, וכן גם גורגיאס.

מנון: הרי אין קושי לומר זאת, סוקראטס. קודם כל, אם גורגיאס ביקר באחתה בשנת 427: בכל הפסקה הזאת נרמז על הדילוג "גורגיאס".

מנון

המשתתפים: מנון, סוקראטס, נערי של מנון, אפיטוס

מנון: היש בפיר להגיד לי, סוקראטס, אם בלימוד נקנית הסגולה הטובה, או לא בלימוד אלא באימונו? או לא בלימוד ולא באימונו, אלא היא באה מן הטבע לבני האדם, או באינו דרך אחרת?

סוקראטס: הוי מנון, לפנינו הני בני תסאליה מפורסמים בין היוונים ונערכים בשל אומנותם ברכיבה ובשל עושרם, ואילו עכשיו, דומני, גם בשל חכמתם, ובמיוחד וכו' להתהילת זו בני עירי של אריסטופוס חברך, אנשי לאריסה, ולכך גרם להם גורגיאס? שהרי בהגיעו לעירכם עורר עלינו, בשל חכמתו, את אהבתם של חשובי משפחת האלואדיס, היא משפחת מאהבך אריסטופוס, ושל החשובים שבשאר בני תסאליה, וגם הרגל זה נסע בכס: שכלא פחד ובפאר גדול אתה משייכים על כל מה שישאלם השואל, כפי שמסתבר בפעלי ידיעה, ומאחר שגם גורגיאס גופו מעמיד עצמו לרשות כל יוני ויוני שיש בפניו שאלה, ואינו נמנע מלהשיב, אולם כאן, מנון ידידי, ארדע היפוכו של דבר: פגעה בני מעין בצורת-שלי-חכמה, ודומה שממקומותינו נעקרה החכמה אליכם. שהנה את, תציג שאלתך

י צעיר אציל מתסאליה, יודע מספר ה"אגאבאסיס" לסינפוני, בו מסופר שאחרי מערכת קונאסיא (בשנת 401) במד מנון בני עמו והסגרים לדי טיסאפונס שר-צבאו של ארכאסכרכס השני מלך פרס.

י הפוספוסן והנאם המפורסם, איש ליאונטיני שבסיקיליה, חי משנת 483 עד 366, לערך. עיי בכרך זה בדילוג הקרוי על שמו. בזמן חיבתו של "מנון", בשנת 385 בקירנה, עדיין היה בחיים.

י משפחה אריסטוקרטית ששלטה במשך זריות רבים בלוריסה שבחמא-ליה ובסיכונת תערי ההיא. * כלומר באמנוה.

אין לעשות שימוש מסחרי כלשהו במקראה. המקראה מיועדת ללימוד עצמי ומחקר של סטודנטים באוניברסיטת ת"א בלבד

שונים הן, הרי כולן יש בהן דמות-מה, אחת ויחידה, שבגללה סגולות טובות הן, ואותה ייטיב לשנות לעיניו כל המשיב לשואל על השאלה ההיא לגלות לו סגולה טובה מהי. או אינך מבין לדבריך?

מנון: דומני שמבין אני, אך עדיין אינני תופס את השאלה עך כרי שביעת רצוני.

סוקראטס: האם לגבי סגולה טובה בלבד סבור אתה כך, מנהי שיש אחת של גבר ואחרת של אשה ושל השאר, או כמו כן גם לגבי בריאות וגודל וחזקה? סבור אתה שיש בריאות של גבר לחוד, ושל אשה לחוד? או אותה דמות עצמה היא בכל מקום, אם אמנם ברזאות היא, בין שתמצא בגבר בין בכל ברייה אחרת?

מנון: אשר לבריאות, סבורני שאחת היא בגבר ובאשה, סוקראטס: ולא כן גם גודל וחזקה? אם אמנם תחזק אשה, הרי תחזק באותה דמות עצמה ובאותה חזקה עצמה? שהנה במלים, "אותה עצמה" מתכוון אני לך: אין תחזקה שונה, בחינת היותה חזקה, בין שתמצא בגבר ובין באשה, או סבור אתה שיש בכך שינוי-מה?

מנון: אינני סבור כך.

סוקראטס: וכי שונה תהיה הסגולה הטובה, בחינת היותה סגולה טובה, כל שינוי שהוא, בין שתמצא בילד ובין בזקן, בין באשה ובין בגבר?

מנון: לי נדמה, סוקראטס, שאין זה דומה עוד לאחריים הללו. סוקראטס: וכי מהו כלום לא אמרת שסגולה טובה של גבר היא לכלל-היטב את ענייני המדינה, ושל אשה — את ענייני הבית?

מנון: אמרתי.

סוקראטס: וכי אפשר לכלל היטב ענייניהם של מדינה או בית או כל דבר אחר, בלא לכלל אותם בדרך מיושבת וצודקת? מנון: ודאי שלא.

סגולתו הטובה של גבר מבקש אותה, הלא קל לבאר שזאת סגולת הגבר הטובה; שיהא מוטגל לעסוק בענייני מדינתו, ואגב כך להיטיב עם ידידיו ולהרע עם אויביו, ולהזהר שהיא עצמו לא יקרנו שום רע, ואם מבקש אתה סגולתה הטובה של אשה, הרי לא יקשה להסביר שעליה לנהל היטב את הבית, בשמחה על מה שיש בו ובצייתה לבעלה, ואחרת היא סגולת הילד הטובה, ושונה זו של הילדה מזו של הילד, ושוב זו של זקן ואם מבקש אתה סגולתו הטובה של זקן בן-חוריים ושל עבד זקן, הרי שונות הן, וכן יש שאל סגולות טובות, רבות עד מאד, עך שהמסביר לא יחסר דרכים להסביר מהי סגולה טובה, כי לפי כל התעסקות ולפי כל גיל נקבעת לכל אחד מאחנה, ולגבי כל מעשה ממשעשי, סגולתו הטובה, וכן הרעה, כפי שנודמה לי.

סוקראטס: שפע של מזל טוב נפל כנראה, בחלקי מנון, שביקשתי סגולה טובה אחת, ונחיל סגולות טובות מצאתי אצלי, ואולם, מנון, כדי להמשיך בתמונה זו של נחילי דבורים: לו הייתי שואל על מהות הדבורה מה היא, ואמרת שמדוברות הן וממנינים שונים, — מה היית משיב אילו שאלתיך: "וכי מהו בחינת דבורים, מדוברות הן לדבריך וממנינים שונים ונבדלות זו מזו? או מהו אינן נבדלות כלל, אלא במשהו אחר, כנון כגודל או כיופי או בדבר אחר כיוצא באלה?" תגד: מה היית משיב לשאלה זו?

מנון: הייתי משיב שמבחינת היותן דבורים אין הן נבדלות זו מזו במאומה.

סוקראטס: ולו אמרתי לאתר מכן: "אם כן את הדבר הזה גופו הגדל-נא לי, מנון: אותו דבר שבו אינן נבדלות במאומה, אלא כולן כאחת הן — הדבר הזה מהו לדבריך?" הרי יכולת להשיב לי תשובה?

מנון: יכולתי.

סוקראטס: וכן גם בסגולות הטובות: הגם שרבות וממנינים

אין לעשות שימוש מסחרי כלשהו במקראה. המקראה מיועדת ללימוד עצמי ומחקר של סטודנטים באוניברסיטת ת"א בלבד

סוקראטס: האם "סגולה טובה" מנוה, או "סגולה מזו הטובות?"

מנון: מה אתה מבחין בכך?

סוקראטס: מה שיש להבחין בכל ענין שהוא, ואם ראויך במשל: על העיגול הייתי אומר שהוא צורה-מז'הצורה. ולא צורה סתם. והטעם שהייתי אומר כך הוא, שיש גם צורות מלבדו.

מנון: ולשורת הייתה מדובר, שהרי גם לדברי לא רק הצדקה היא סגולה טובה, אלא יש גם מלבדה סגולות טובות.

סוקראטס: ואילו הו' הגי'ה'נא, כשם שגם אני יכולתי להגיד לך שאר צורות, לו ביקשת מירי, כך הג'נא לי גם אתה שאר סגולות טובות.

מנון: הרי אומץ הלב הוא בעיני סגולה טובה, וישו'ב'דע'ת והכמה ונד'בו'רות ועוד הרבה מאוד מלבדם.

סוקראטס: בפעם השניה, מנון, קרנו אותי המקרה עצמו: שוב מצאנו סגולות טובות לדוב, שעה שביקשנו אחת, ובדרך שונה מזו שלפני כן, ואולם את האחת העוברת בכל אלו — אין אני יכולים לגלות.

מנון: כי עדיין, סוקראטס, אינני יכול לתפוס, כמו שאתה מבקש, סגולה טובה אחת החלה על כולן, כבשאר העניינים.

סוקראטס: ואין פלא בכך; אולם כשיהיה הדבר לאל ידי, אשמדל להצעיר אותנו קדימה. שהרי מפין אתה שהוא הוא ודיון בכל ענין וענין, לו שאלך השואל על דבר זה שתלפתיו כעת: "צורה מהי, מנון?" והיית עונה: "ההוא היה מוסיק ושואל: "האם צורה היא העיגול, או צורה-מז'הצורה", ודאי היית אומר צורה-מז'הצורה.

מנון: בלא ספק.

סוקראטס: וכי לא מטעם זה שיש גם צורות אחרות מנון: כן.

סוקראטס: ולו היה מוסיק ושואל אילו הו', היית עונה לוי?

סוקראטס: וכשמכלילים אותם בדרך מיושבת וצודקת, הלא בצדק וכיטוב'דעת מכללילים אותם?

מנון: בהכרח.

סוקראטס: לאותם והדברים עצמם נוקלים, איפוא שניהם אם אמנם טובים יהיו, גם האשה וגם הגבר; לצדק וליוש'ב'דע'ת מנון: כך נראה.

סוקראטס: וילך ויקן מהו כולם בהיותם פרוצים ועושי'עו'ל יש ויהיו טובים?

מנון: ודאי שלא.

סוקראטס: אלא בהיותם מיושבים בדעתם וצדיקים מנון: כן.

סוקראטס: אם כן, כל האנשים טובים באותה הדרך עצמה, כי מתוך שיוכו לאותם הדברים עצמם, יהיו כולם טובים. מנון: כך מסתבר.

סוקראטס: ואלמלא היחה וכולם אותה הסגולה הטובה עצמה, ודאי לא היו טובים באותה דרך עצמה.

מנון: ודאי שלא.

סוקראטס: והנה מאחר שבכולם מצויה אותה הסגולה הטובה עצמה; נסת'נא לומר ולהוכיח מה היא, לדברי גורגיאס ולדבריו כאחד.

מנון: וכי מה היא אם לא היכולת לשלוט על בני האדם אם בקשתך דבר אחד והחל על הכל?

סוקראטס: והרי זאת ביקשתו ואלם כולם גם לילד, מנון, ולעבד סגולה טובה היא, שדמיה להם היכולת לשלוט על אדוניתה'ם וכי מי ששולט יוסיף ויהיה עבד, לדעתך?

מנון: לדעתי, כלל וכלל לא, סוקראטס.

סוקראטס: שהרי אין זה מהמקבל על הדעת, אישי הטוב, אולם הוסף ועיי'נ'נא גם בכך: "היכולת לשלוט", טוען אתה; וכי לא נצרך לכך את המלים: "כצדק, ולא בעוול"?

מנון: סבורני שכן, כי הצדקה, סוקראטס, סגולה טובה היא.

תצורות שאמה קורא בשם זה — מהו הדבר האחד שבכולם?
 נסדה'נא להגיד זאת, ואנכי כד גם תרכוש לך אימון לקראת
 התשובה בדבר הסגולה הטובה.

מנון: לא כפי, אלא אמה, סוקראטס, הגד'נא בעצמך.
 סוקראטס: רצונך שאיענה לך?

מנון: בוודאי.
 סוקראטס: וגם אתה תהיה נכון להשיב לי בדבר הסגולה
 הטובה?

מנון: היא אהיה.
 סוקראטס: יש, איפוא, להתחזק; שכן כדאי הדבר.

מנון: בוודאי ובוודאי.
 סוקראטס: ובכן, נסדה'נא לומר לך צורה מהי. עיין נא
 במהדרה זו אם היא מתקבלת על דעתך. שכן צורה תהיה
 ללידנו, מה שהיא ולק הוא בכל הקיים מחלחה המיד אל צבע.
 האם דיין בכך, או דורש אתה תשובה כאילו דרך אחרת? שהיה
 אני — תנחת דעתך אם כך תאמר לי את הסגולה הטובה.

מנון: אך זאת היא תמימות, סוקראטס.
 סוקראטס: הכיצד?
 מנון: שלפי דבריך צורה היא הדבר המתלווה תמיד אל צבע.
 נחמא; ואלם לשיטעון אדם שאיננו יודע מהו הצבע, ויהיה אוכל
 צצה בשאלה זו לא פחות מכדבר הצורה, — מה תהא דעתך
 על התשובה שהשבת?

סוקראטס: שהיא אמת, ואילו היה השואל מהתכנים ומאנשי
 הויכחה-וההתנגחות, הייתי אומר לו: "את דברי אמרת; ואם
 אינו נכון, עניינך הוא לפתוח ולסחרר". ואלם אם כמוני וכמוך
 צכשיו יתפצו יידידים לשוחח איש עם רעהו, יש להשיב בדרך
 אדיבה יותר, וההללמה יתמך טיבה של דו-שיחה, ואילו יותר לפי
 טיבה של דו-שיחה הוא, שלא את האמת בלבד ישיב המשיב.
 אלא את ידדקק בתשובתו רק למה שידה השואל שהוא יודע.

מנון: הייתי עונה.
 סוקראטס: ושוב, אילו באותה דרך היה שואל אותך צבע
 מהו, ואתרי תשובתך: "הלבן", היה ממשיך לאתר מכן בשאלה
 הנוספת: האם הלבן צבע הוא, או צבע-מור'הצבעים, היית עונה:
 "צבעים-מור'הצבעים", שהרי יש גם אחרים?
 מנון: כך הייתי עונה.

סוקראטס: ואילו ביקש ממך לפרש לו צבעים אחרים, היית
 מפרש לו אחרים שהנם צבעים לא פחות מהלבן?

מנון: כן.
 סוקראטס: ואילו היה נקט בשיחה אותה שיטה כמוני, תהיה
 אומר: "תמיד מגיעים אצחנו אל מרובים, אך אל'נא אלא כיון
 שלמרובים האלה קורא אתה בשם אחד, וטוען שאין בהם אף
 אחד שאינו צורה, אפילו כשהם דבר והיפוכו — מה הוא זה
 החופם את העגול לא פחות מהישר, ושאמה קורא לו צורה?
 וטוען שבחנינת היומו צורה, אין שום יתרון לעגול על הישר?
 וכי אינך אומר כך?

מנון: כך.
 סוקראטס: ושתה שאמה אומר כך, כלום טוען אתה שהעגול
 אינו עגול יותר משהוא ישר, והישר אינו ישר יותר משהוא
 עגול?
 מנון: ודאי שלא אטען כך, סוקראטס.
 סוקראטס: ואלם בחנינת היומו צורה, טוען אתה, אין יתרון
 לעגול על הישר, ולא לישר על העגול?

מנון: אמת אתה אומר.
 סוקראטס: מהו איפוא דבר זה ששמו: צורה? נסדה'נא לומנו
 שהרי בשאל אל אדם שאלה כזאת, בדבר צורה או צבע, והשבת
 לו: "אינני מבין מה רצונך, כן-אדם, ואינני יודע למה אתה
 משיכחני", אולי היה תמיה ואומר: "וכי אינך מבין שאני מבקש
 את הדבר האחד שבכל אלה?" וכי גם בעניינים הללו, מנון, לא
 תהיה בפניך תשובה, אם ישאלך השואל: "העגול והישר, וכל שאר

סוקראטס : הלא אומרים אחם עם אמפדוקלס¹ שיש מיני תפרשה מן העצמים?

מנון : בלי ספק.

סוקראטס : ונקבובות שאליון ודרקן עוברות התפרשות?

מנון : בוודאי.

סוקראטס : וכמה מההפרשות מהאימות לגקבובות אחדות.

ואחרות הן קטנות או גדולות מעבור בהן?

מנון : כך הוא.

סוקראטס : וכן יש דבר-מה שאמה קורא לו "ראייה"?

מנון : אמנם כן.

סוקראטס : מתוך אלה "בינה לשית" כדברי פנידארוס². כי צבע הוא הפרשה של הצורות אשר שיעורה מוחאם לשיעור

הראייה, והנהפסת לחוש זה.

מנון : טובה מאד בעיני, סוקראטס, תשובה זו שתשבת.

סוקראטס : שכן נאמרה, אולי, בדרך שאהה רגיל בה, ויחד

עם זה, דומני, מבין אתה, שמבחינה חוכל לומר גם מהו קול

וליה ושאר דברים רבים מעין אלה.

מנון : בוודאי.

סוקראטס : כי בסגנון הטרטאגוריה³, מנהג נוסחה התשובה, ולכן

היא מוצאת חן בעיניך יותר מן שבדבר הצורה.

מנון : אמנם כן.

סוקראטס : אך אין היא טובה יותר, כן אלקסידמוס, כפי

שאני משדל את עצמי לזאמין, אלא ההיא טובה ממנה, ודומני

שגם אתה לא תחזיק בדעתך, אם לא תצטרך, כפי שאמרת

כי אי אקראטאס שבסיקליה: פילוסוף ומשורר, מוניאי ומיסטיקאי בעל-

שם שחי בעיר משנת 493 עד 433 משני כתיבו (על הספעי"ו, סיקוליקים)

שהיו בני 5000 חרוים הכסאטריים, לערך, משנתו כ-450 חרוי, היה

בעל השפעה רבה גם על גורגיאס, הטופיסטי" שנחשב לתלמידו.

* בני אפולוה של גורגיאס.

המשורר הליכאי הנודל (518—438).

והנה אנסה גם אני להשיב לך כך; שכן הגד-בא לי: היש דבר-מה שאמה קורא לו "סוף"? מתכוון אני למעין סיום נקץ — כל

המלים האלה הן חיינו הן כפי, אולי יהלוק עלינו פרדיקט, אך

אך אמה נהג בוודאי לומר שדבר-מה "נסתיים" ג'הגניע לסופי

ורק לכל מתכוון אני, ולא לשום ענין מתוכם.

מנון : ודאי מתבטא אני כך, ודומני שאני מבין לכוונתך.

סוקראטס : וכי מה? "ששה" קורא אמה לדבר-מה, ולדבר

אחר "גוף", כנהוג בלשון הגיאומטריה?

מנון : אמנם כן.

סוקראטס : הנה כבר חוכל ללמוד ממני, במושגים אלה, מהו

שאני קורא לו צורה. כי בכל צורה מתכוון אני לדבר זה

שמשתיים בו הגוף, ונקיצירו של דבר אוכל לומר שאורה היא

סיומו של גוף.

מנון : ומתו לדברך תצבע, סוקראטס?

סוקראטס : רשע אתה, מנון, על איש זקן משיל אתה טרחת

והשובות, ואתה עצמך אינך מוכן להיזכר ולומר מהי דברי

גורגיאס סגולה טובה.

מנון : לאחר שתשיב לי על כך, סוקראטס, אומר לך.

סוקראטס : גם מי שפניו לוטים, מנהג, יבחיך מתוך שיתך

שיפה אתה ועוד יש לך מאהבים.

מנון : הכיצד?

סוקראטס : משום שאינך אלא מצוה במהלך השיחה כנותן

המעודדים, שהרי רודנים הם כל עוד עומד להם תודעויהם

ועם זה אולי הכרתני לדעת שנבע אני ליפנים. לפני איצעה לך

ואשיבך.

מנון : וככן, היענה-נא מכל מקומי.

סוקראטס : רוצה אמה שאשיב לך בשיטת גורגיאס, וכך יקל

עליך לעקוב?

מנון : רוצה אני, אלא מה?

סוקראטס : למה מתכוון אתה ב"משחקיך" רוצה שתהיינה לני?

מנון : שמתהיינה לני, אלא מה?

סוקראטס : האם תוך סברה שהרעות מועילות לני שתהיינה לני או בהכרח לדעת את הרעות שהן מזיקות לבעליהן?

מנון : יש הסבורים שמועילות הרעות, ויש גם המכירים לדעת שהן רעות.

סוקראטס : והסבורים שמועילות הרעות, — הלדעתך מכירים הם לדעת את הרעות שרעות הן?

מנון : אין זה נראה לי בייחוד.

סוקראטס : והרי ברור הוא, שאלה אינם משתוקקים אל

הרעות אשר אינם מכירים אותן לדעת, אלא לאותם הדברים שהם רואים אותם כטובות, ואולם רעות הן, ונמצא שבני אדם

שאינם מכירים לדעת את הרעות ורואים אותן כטובות, משתוקקים, כמובן, לטובות, לא כני?

מנון : כך נראה לגבי אלה.

סוקראטס : וכי מה? המשתוקקים לרעות, כפי שאתה אומר, בהיותם סבורים שהרעות תוקנה לבעליהן — הרי מכירים הם לדעת שיצטקו בעשייתן?

מנון : בהכרח.

סוקראטס : וכי אינם סבורים שמי שניזוק יהיה מסכן מאותה בחינה שניזוק בה?

מנון : גם זה הכרח.

סוקראטס : והמסכן — לא יהיה אומלל?

מנון : כך אני סובר.

סוקראטס : יש, איפוא, מלי שרוצת להיות מסכן ואומלל?

מנון : אין זה נראה לי, סוקראטס.

סוקראטס : אם כן, מנון, אין איש רוצה ברעות, אם אמנם אינו רוצה שכך יעלה לו. כי להיות מסכן — הרי פירושו הדבר אינו אלא להשתוקק לרעות ולקטונות?

אתמול, ללכת מכאן לפני שעת המסתורין, אלא תשהה באורח רוח ותחכנס לסודים.

מנון : הרי אשהה, סוקראטס, אם האמר לי הרבה דברים "שכאלה".

סוקראטס : ואמנם לא אחסר רצון טוב, למענך ולמעני, לומר דברים שכאלה. אך חוששני שלא יחא בידי להרבות כדוגמתם.

אולם הבה נסה-נא גם אתה לקיים לי את הבטחתך ולומר על דרך השלמות סגולה טובה מהי, וחדל מ"לעשות רבים מן

ואחד", כפי שהלצינים אומרים מדי ישבור אדם דבר-מה, אלא תניחנה שלילמה ובריאה, והגד מהי סגולה טובה. הרי את הדוגמאות קיבלת מידני

מנון : ובכן, סוקראטס : סבורני שסגולה טובה היא, מה שאומר המשורר : "לשמות במה-שיפה ולהאדיר כוח". זאת היא

לדעת, סגולה טובה; שישתוקק אדם אל היפה וימצא להשיג.

סוקראטס : האם אומר אתה שמי שמשתוקק ליפה משתוקק לטוב?

מנון : כן = כן.

סוקראטס : וכי מניח אתה שיש בני אדם המשתוקקים לרעות ואחרים — לטובות? ולא כולם, הטוב באדם, משתוקקים לטובות, לדעתך?

מנון : לדעתי, לא.

סוקראטס : אלא יש המשתוקקים לרעות?

מנון : כן.

סוקראטס : שעה שרואים הם את הרעות כטובות — האם זאת היא כוונתך? — או אף בהכרחם לדעת שרעות הן, בכל זאת

ישתוקקו אליהן?

מנון : גם כן וגם כן, לדעתי.

סוקראטס : וכי לדעתך, מנון, יש מי שמכיר לדעת את הרעות שרעות הן, ובכל זאת משתוקק אליהן?

מנון : כלי ספק.

ובחסידות, או אין זה איכפת לך כלל, ואף כשישיג אדם זכרים אלה דרך עוול, תקרא לכך בלי שום הבדל „סגולה טובה“?

מנון: ודאי שלא, סוקראטס.
סוקראטס: אלא רעה?
מנון: בלי שום ספק.

סוקראטס: מסתבר, איפוא, שאותה השגה טעונה גם צדקה או ישוב-דעות או חסידות, או חלק אחר מהלקי הסגולה הטובה? ואם לא — לא תהיה זו סגולה טובה, אף על פי שתשיג את הטובות.

מנון: וכיצד תיתכן סגולה טובה בלי אלה?

סוקראטס: ולהנני מהשגת זהב וכסף הן לעצמו הן לזולתו, שעה שאין הדבר מן-הצדק, — כלום אי-השגה זו אינה גם היא סגולה טובה?

מנון: כך נראה.

סוקראטס: נמצא שהשגתו של טובות כאלו לא תהיה יותר סגולה טובה מאי-השגתו, אלא מה שיעשה בצדקה, יהיה, כנראה, סגולה טובה, ומה שבלעדיה ובלו כל שיוצא בה — רעה.

מנון: נראה לי כי מה שאמרת תכרח הוא.

סוקראטס: וכי לא אמרנו לפני שעה קלה שכל אלה הם חלקי הסגולה הטובה: צדקה וישוב-דעות וכל כיוצא בהם?
מנון: כן.

סוקראטס: אם כן, מנון, מהתל אמה ביי מנון: במה, סוקראטס?

סוקראטס: בזה, שלא מוזמן ביקשהוידך לכל תשובור ולא תפטר את הסגולה הטובה, ונחתי לך דוגמאות שעל פיהן יש להשיב, ואתה מסית דעתך מכל וזאמר לי שסגולה טובה היא להשיג את הטובות בצדקה — ועל הצדקה אומר אמה שהיא חלק הסגולה הטובה?
מנון: אמנם כן.

מנון: נראה, סוקראטס, שאמת בפני, ואין איש רוצה ברעות סוקראטס: וכי לא אמרת לפני שעה קלה שהסגולה הטובה היא שירצה אדם בטובות וימצא להשיגן?

מנון: אמרתי.

סוקראטס: ונהה חלק ממה שנאמר, הרצון, הוא מצוי בכל ומבחינה זו אין בני האדם טובים זה מזה?

מנון: כך נראה.

סוקראטס: אלא ברור שאם אדם הוא טוב יותר מחברו, יעלה עליו מבחינת היכולת.

מנון: בוודאי.

סוקראטס: זאת היא, איפוא, כפי שמסתבר, סגולה טובה על פי דברך: היכולת להשיג את הטובות.

מנון: כך נראה לי הדבר ללא ספק, סוקראטס, כפי שאמרת מניח עכשיו.

סוקראטס: נתבונננו, איפוא, גם בפסוקך זה, אם אמת הוא כי אולי היטבת לדבר. טוען אחר שהיכולת להשיג את הטובות היא סגולה טובה?

מנון: אמנם כן.

סוקראטס: וכי אינך קורא „טובות“ לדברים כמון בריאות ועושר?

מנון: מחביון אני הן לרכישת זהב וכסף, הן לכלבדים ומשרות במדינה.

סוקראטס: ואינך מחכוון ב„טובות“ אלא לדברים מעין אלה? מנון: לא, אלא לכל מה שמעין זה מחכוון אני.

סוקראטס: ניהא, אם כן, להשיג זהב וכסף הוא סגולה טובה כפי שטוען מנון שאביו הוריש לי קשרי ידידות עם המלך הגדול?

מנון: וכי מוסיף אמה, מנון, שהשגה זו צריך שתהיה בצדקה?

מנון: כן, והשווה את הנאמר בהערה 1 על בניית מנון אחרי פסוקי קונאבסא.

אובד"ע צעה בעצמך, ומביא גם את זולתך לידך אבדן עצנה ועכשיו נרמה לי שאתה מנעיני אותי ממש בכישוף ובקסם ובלחשים, עד שאובד אני צעה לחלוטין. ואם יש מקום גם להלצה: דומה אתה בעיני דמיין גמור, הן במראה פניך הן בשאר בחינות, לאותו דג"ים שטוח הנקרא "משחק"יג, שאף הוא גורם שיתוק לכל הקרב ונוגע בו, ודומני שגם אתה הבהגתי עכשיו למצב כזה: שהנה באמת ובהמים משוחק אני בגשמתו ובלשוני, ואין בפי מה שאשיב לך. והרי פעמים אין מספר השמעתי על סגולה טובה דברים רבים עד מאד, ובאזני אנשים רבים, ומאוד טובי דברי, כפי שסבור הייתי. בעצמי ועכשיו — אפילו מה היא אין בפי להגיד כלל וכלל. ודומני שטעמד עמך כשאינך מפליג מכאן בשום אבייה ואינך נוסע לשום מקום, שאילו התאחדת במדינה אחרת ועשית מעשים כאלה, היש מהר היו אוסרים אותך כמכשף.

סוקראטס: בן-בליעל אתה, מנוח, ונמעט שהללחני שולל.

מנוח: ובמה, סוקראטס?

סוקראטס: מבין אני לשם מה המשלת עלי משל.

מנוח: לשם מה, לדעתך?

סוקראטס: כדי שאגמול לך כגמולך, ואמשיל גם עליך משל. הרי יודע אני על כל הופים כי שמחים הם כשיומשל עליהם משל — שכן כדאי להם הדבר, כיון שיפות הן, דומני, גם ההמשלות על הופים — אך לא אגמול לך בכל. ולדידי: אם הדג המשתק אף הוא עצמו משוחק, וכך מביא גם את זולתו לידו שיתוק, כי אז דומה אני לו, ולא — אינני דומה לו. שהרי לא בשעה שיש עם עצמי צעה לרוב מביא אני את זולתי לידך אבדן עצת, אלא כשבצעמי אובד אני צעה יותר מכל אדם אחר, יג שם הדג ביונינה: נאריקי; (באנגלית: Torpedo). השם היווני נוצר מהפעל "נאריקי" שפירושו — "לחיות קפוא ומשוחק". וממנו נוצרה המלה "נארוקטוס".

סוקראטס: יוצא, איפוא, מהכחמתך, כי סגולה טובה היא שיעשה אדם את מעשיו בחלק של הסגולה הטובה, שהרי הצדקה היא חלק של הסגולה הטובה לפי דבריך, וכן כל כיוצא בה. ולמה עמדתי על כך להראותך שעל אף בקשתי שתגיד לי את הסגולה הטובה בשלימותה, רחוק אתה מאד מלהגיד מהי, אלא טוען שכל מעשה הוא סגולה טובה, אם אך ייעשה בחלקה של זו, כאילו כבר אמרת מהי סגולה טובה בשלימותה, ואנכי אכירנה אף כשתפורר אותה לחלקיה. אם כן, שוב מתבקשת מידך, כפי שנדמה לי, אותה שאלה עצמה מתחילתה, מנוח ידידי: סגולה טובה מהי, אם כל מעשה שיתלוה אליך חלק ממנה, יהיה כמותו כסגולה טובה? כי זה פירוש הדברים שכל מעשה הנעשה בצדקה, הריהו סגולה טובה, או כלום אינך סובר שיש לחזור ולשאול אותה שאלה עצמה, אלא סובר אתה שירע אדם חלק מן הסגולה הטובה מהו, בלי שירע אותה עצמה?

מנוח: אינני סובר כך.

סוקראטס: שכן, אם נכור לך הדבר, כשהשבת לך קודם בענין הצורה, פסלנו תשובה מעין זו המנסה להשיב בדברים שעודם נחקרים ועדיין לא באה עליהם הסכמה.

מנוח: ובצדק פסלנוה, סוקראטס.

סוקראטס: אם כן, אישי הטוב, אף אתה אל תחשוב שכל-עוד הולכת ונתקרת הסגולה הטובה בשלילמתה, תוכל לבאר אותה למישהו בתשובה המשתמשת בחלקיה, או לבאר כל דבר אחר כאותו אופן הדיבור עצמו, אלא שוב מתבקשת אותה שאלה עצמה: מהי סגולה טובה זו, עד שאמרת מה שאמרת? או איה, לדעתך, טעם בדברי?

מנוח: לדעתי, נכונים דבריך.

סוקראטס: אם כן, השיב"ג עוד פעם מבראשית: מהי סגולה

טובה לדבריך ולדברי חברך?

מנוח: סוקראטס, אכן שמעתי גם לפני שפגשתך, שאינך אלא

קִפְלָה פְּרִסְפוֹרֵי נְמֹלֵלֵי שֶׁל צִעֵר קָרִים,
 וְשִׁמְלֵי יָדָם תְּחַוֵּיר בְּשֹׁנֵה חֲשִׁיעֵי עוֹד-פָּעֵם
 לְשִׁלְשֵׁל מְעַל,
 וּמִתָּם יֵצְאוּ מְלָכִים נְשֹׁבָיִם
 וּבְקָרִים אֲדִירֵי כֹחַ וּמְצִלָּים בְּחֻכְמָה;
 וּבְפוֹרֵי קִרְיָשׁ יִקְרָא לָהֶם בְּפִי בְּרֵי הָאָדָם
 לְעוֹלָם וָעֶד.

וכיון שהנשמה היא בת-אלמוות ונולדה פעמים רבות וראתה את אשר כאן ואת אשר בשאול ואת כל הדברים, הרי אין שום דבר שלא למדה לדעתה. לפיכך אין פלא בזה שיש ביכולתה להזכיר, גם בדבר סגולה טובה וגם בשאר דברים שידעה אותם גם קודם לכן. כי לאחר שהטבע כולו ממוצא אחד הוא, והנשמה למדה לדעת את הכל, הרי אין כל מניעה בדבר שמי שיזכירו לו דבר אחד בלבד — הוא שנקרא „לימוד“ בפני בני האדם — יעלה בעצמו את כל השאר, אם אדם אמריקני רוח הוא ולא יאמר נראש בדרך חיפושיו; שהרי החיפוש והלימוד — כולו זכירה. לפיכך אין ליחפס לאותה טענה נצחנית, באשר זו תעשה אותה חדלי מעש, ונעלמה היא לאוני אנשי מלשה ואנשי חקירה פנימית; ואילו קבלה זו שבירי תגדל אנשי מלשה ואנשי חקירה ורדישה, ובה בושת אני שאמת היא, וכבסחור זה נכון אני לחפש יחד אתך אחרי הסגולה הטובה לדעת מהי.

מנון 1: כן סוקראטס, אולם כיצד תאמר שאין אנתנו לומדים, אלא זכירה היא מה שנקרא בפנינו לימוד? היש בידך ללמדני שכך הוא?

סוקראטס: הרי גם קודם אמרת, מנון, שבו-בליעל אתה, והנה שאלתני אם יש בקירי ללמד, כירי אני הטוען כי אין לימוד אלא זכירה — ומיד יהיה גלוי לעיני שאני אומר דבר והיפוכו

מביא אני מתוך כך גם את זולתי לירי אבדן עצתי. וכך גם עכשית, בדבר סגולה טובה, אינני יודע יודעי מהי, ואילו אתה אולי ידעת זאת בטרם תגע בני, וכעת היית כמי שאינו יודע, אף על פי כן נכון אני לעיין יחד איתך ולשהף עצמי בהיפוש אחרית. מנון 1: ובאיון דרך החפשי, סוקראטס, אחרי דבר שאינך יודע כלל מהו שהרי מה בין הדברים שלא ידעתם חשים לך מטרף בחיפושך? ואפילו יודמן לך כאשר יודמן — כיצד תכירנו לדעת שהוא דבר זה שלא ידעתו?

סוקראטס: מבין אני מה ברצונך להגיד, מנון, הלא אתה מעלה טענה נצחנית זו: שאני אפשר לו לאדם לחפש לא אחרי מה שידע ולא אחרי מה שלא ידע כי מה שידע ודאי לא יחפש — שהרי כבר ידעו, ודבר כזה אינו טעון כלל חיפוש; ולא מה שלא ידע — שהרי לא ידע כלל מה יחפשו?

מנון 1: וכי אין טענה זו יפה בעיניך, סוקראטס?

סוקראטס: לא.

מנון 1: וכי יש בפניך לומר משום מה?

סוקראטס: יש בפני שכן שמעתי מפי גברים ונשים שהם חכמים בעניינים שבקדושה —

מנון 1: ואמר מה?

סוקראטס: דבר-אמת, כפי שנראה לי, ויפה.

מנון 1: מהו דבר זה, ומי הם אומרייך?

סוקראטס: אומרין הם אותם הכותנים והכותנות השוקדים על כך שיהא בידם להסביר את משלה ידם; וגם פינדארוס אומר אותה ושאר משוררים רבים שהם בעלי השראת, והאומרים כך הם אומרים, — אך עיין נא בדבריהם אם אמת הם בעיניך. שכן טוענים הם, שנושמת האדם היא בת-אלמוות, ויש אשר תבוא לכלל קץ (ולכך יקראו מיתתה), ויש אשר תשוב ותחולד, אך לעולם איננה כלה; והנה משום כך חייב אדם לילך

כל ימי חייו בדרך מסודה וכל האפשר; כי אלה שממדים

הנער : כן.

סוקראטס : ומאחר שאם מצד זה בן-אמהיים הוא, הרי שיהיה פעמיים בן שתי אמות?

הנער : כן יהיה.

סוקראטס : הוא יהיה, איפוא, שתי פעמים בן-אמהיים?

הנער : כן.

סוקראטס : ולשתי פעמים אמהיים כמה הן? חשב-נא והגיד.

הנער : ארבע, סוקראטס.

סוקראטס : ואפשר שיהיה שטח שני, כיפולו של שטח זה, אך עשוי כמותו, כלומר שכל הקווים¹⁴ שלו יהיו שווים זה לזה, מעין הקווים של הלז?

הנער : כן.

סוקראטס : הבה נסה-נא לומר לי מה יהיה אורכו של כל קו מקווי השטח הזה, הרי קווי של הלז הוא בן-אמהיים, ושל הכפול הזה הוא מה?

הנער : ברור, סוקראטס, שהוא כפול.

סוקראטס : הרואה אתה, מנון, שאינני מלמד אותך מאומה, אלא שואל לכל דבר ודברי ועלשיו הוא סבור שהוא יודע מה הקו שעליו ייבנה הריבוע בן שמונה האמות? וכי לא נראה לך כד?

כן?

מנון : כן נראה לי.

סוקראטס : והוא יודע?

מנון : לא ולא.

סוקראטס : אלא טובר שעל הקו הכפול ייבנה מנון : כן.

סוקראטס : התבונן-נא, איפוא, כיצד ייזכר בזה אחר זה, כפי שצריך להיזכר. — הנד-נא לי: על הקו הכפול, אומר אתה, ייבנה השטח הכפול מתחתו אני לשטח מעין זה, שלא יהא

¹⁴ הצלעות.

מנון : לא, בחיי זיוס, סוקראטס! לא מתוך כוונה זו, אלא מפאת ההרגל דיברתי מה שדיברתי; ואם יש בידך להראותני באיזו דרך שהיא שכדברך כן הוא — הראני-נא!

סוקראטס : לא קל הדבר, אולם נכון אני להשתדל למענך. קרא לי אחד מבני לוייתך המרובים הללו, ככל אשר תבחר, ואחז לך בו דוגמה.

מנון : בלצדן רב. גש הנה!

סוקראטס : יונני הוא ומדבר יוניתי?

מנון : בודאי, הרייתו ילידי ביתי.

סוקראטס : ובכן, שיס-נא לך לראות אתה משתיים אלו: אם ייזכר או אם ילמד מפני.

מנון : ודאי אשים לב.

סוקראטס : הנד-נא לי, נער: המבין אתה ששטח מעין זה ריבוע הוא?

הנער : מבין אני.

סוקראטס : אם כן, ריבוע הוא שטח ששווים בו כל הקווים¹⁵ ואלה שהם ארבעה?

הנער : בודאי.

סוקראטס : והללו העוברים באמצעיתו¹⁶, כלום לא יהיו אף הם שווים?

הנער : כן.

סוקראטס : ולשטח כזה אפשר שיהיה גדול יותר או קטן יותר? הנער : בודאי.

סוקראטס : ואם צלע זו תהיה בת-אמהיים וזו בת-אמהיים, בן כמה אמות יהיה הריבוע כולו? עייד-נא בדבר בדרך זו: אילו היה אמהיים מצד זה ואמה אחת מזה, הרי שהיה שיעורו פעם אחת בן שתי אמות?

¹⁵ סוקראטס מעייר בחול ריבוע שווה-צלעות.

¹⁶ צלעות הריבוע.

¹⁷ במקביל לצלעותיו.

הנער: כן.
 סוקראטס: מה יהיה איפוא שיצורו? לא פי ארבעה כשטח הזה?

הנער: כמובן.

סוקראטס: וכי לפולו הוא כשהוא גדול ממנו פי ארבעה הנער: לא בחיי זיוסו.

סוקראטס: אלא פי כמה הוא כפולו הנער: פי ארבעה.

סוקראטס: נמצא שעל הקו הכפול, נערי, לא יבנה שטח כפול, אלא שטח גדול פי ארבעה.

הנער: אמת אחת אומר.

סוקראטס: וארבע כפול ארבע הן שש עשרה, או לאוי הנער: כן.

סוקראטס: אולם שטח בן שמונה אמות — על איזה קו יבנהו? הרי על הקו הזה יבנה שטח גדול מהראשון פי ארבעה?

הנער: אמת כן.

סוקראטס: ושטח בן ארבע אמות — כאן, על מהציתו של הקו הזה?

הנער: כן.

סוקראטס: טוב: ואילו שטח בן שמונה אמות — כלום אינו כפולו של זה? ומחציתו של זה?

הנער: כן.

סוקראטס: וכי לא יבנה על קו שיהא ארוך מזה וקצר מזה? או לאוי?

הנער: כך נראה לי.

סוקראטס: יפה! שכן השבֵנא על פי הנראה לך. והגד לי: הלא קו זה יהיה בן־אמהיים, והלה בן ארבע אמות?

הנער: כן.

של הריבוע המקורי. ¹¹ של הפיגורה כולה.

ארוך מכאן וקצר מכאן. אלא שווה מכל צדדי כזה שלפנינו, אך כפליים כמותו, בן שמונה אמות. ראה־נא אם עורך סובר שעל הקו הכפול יבנה.

הנער: כך אני סובר.

סוקראטס: הרי כפול יהיה קו זה, אם נאריך אותו מקצתו זה בקו שני שאורכו כאורכו שלזה?

הנער: בוודאי.

סוקראטס: ועל זה, אומר אתה, יבנה שטח בן שמונה אמות, בבית ארבעה קווים בני אותו אורך?

הנער: כן.

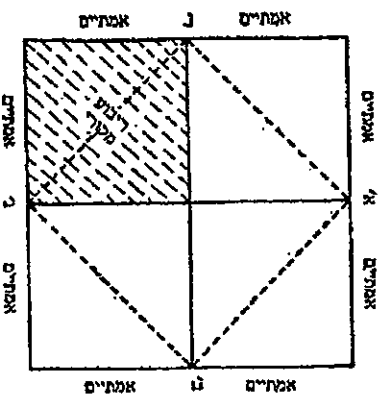
סוקראטס: אם־כן, נציר־נא עליו את הקווים, ויהיו ארבעתם שווים. וכי לא על שטח זה אמרת שכן שמונה אמות הוא?

הנער: בוודאי.

סוקראטס: וכי אין כאן בחוכו ארבעה ריבועים שכל אחד מהם שווה לריבוע זה בן ארבע האמות?

י את הצלע האחת בצדד הריבוע, שאורכה אמהיים, מאריך סוקראטס באמהיים נוספות, עי שמחקהל קו בן ארבע אמות.

י סוקראטס מציד על ידי הריבוע הראשון שצלעותיו בנות אמהיים כאן, ומעל לקו בן ארבע האמות שצידו עכשיו, עול שלשה ריבועים כדוגמת הראשון, בצדד זה, אלא שלא חיבר עדיין את הנקודות א, ב, ג, וד.

מנון: אמת אתה אומר.

סוקראטס: וכי לא הוטב עכשיו מצבו לגבי ענין זה שלא ידעו?

מנון: גם זה נראה לי.

סוקראטס: וכשהבאתו אותו לידי אבדן עצתו ושימתו, כמעשה הדג המשחק, כלום הזקנו לו במשהו?

מנון: אינני סבור כך.

סוקראטס: הרי טייענו בידינו טייע-מה, כפי שמסתבר, כרי שיובל לגלות סיכו של הדבר; כי עכשיו, כשאינו יודע, ודאי יזפש ברצון, ואילו אז בוודאי סבור היה שכלי קושי מיטיב הוא לדבר על השטח הכפול באוני רבים ופעמים רבות: שהקו שלו צריך שיהיה כפול באורכו.

מנון: כך מסתבר.

סוקראטס: וכסבור אתה שהיה משתדל לחפש או ללמוד דבר זה שדימה לדעתו בלא שידעו, לפני שהיה בא לכלל אבדן-עצתו ונראה לו שאינו יודע, וממילא השתוקק לדעת?

מנון: אינני סבור כך, סוקראטס.

סוקראטס: נמצא שנעזר בשיחוקו?

מנון: כך נראה לי.

סוקראטס: ובפך התבונננו-מה יגלה מתוך אבדן-עצתו זה כשיחפש יחד עמי, ואני אתה שואל בלבד ולא אלמה. והשגת-נא את המצאני מלמד ומסביר לו, תחת אשר אתה שואל לסברותי. — אמור-נא לי אתה: כלום אין זה השטח שלנו? כן ארבע האמות? אתה מכיר?

הנער: אני מכיר.

סוקראטס: ונפל לחבר אליו את השטח השני? זה שהוא שווה לזה?

הנער: כן.

20 הריבוע המקורי.

21 בציל שבחלפה 16: הריבוע שעל יד הריבוע המקורי.

סוקראטס: קונו של השטח בן שמונה האמות צריך, איפוא, שיותא גדול מאמתים אלה, וקטן מארבע אמות.

הנער: צריך.

סוקראטס: אם כן, נסד-נא להגיד מה אורכו לדעתך?

הנער: שלוש אמות.

סוקראטס: הרי אם אמנם יהא שלוש אמות, נוכל להאריך את הקו הזה? במהציתו, ושלוש אמות לפנינו? שהרי כאן יש שתיים וכאן אחת ונדיוק כך בצד השני: כאן שתיים וכאן אחת; והא לך השטח שאמרת.

הנער: כן.

סוקראטס: ואם שלוש הוא מכאן ושלוש מכאן — כלום לא יהיה השטח כולו שלוש פעמים בן שלוש אמות?

הנער: כך נראה.

סוקראטס: ולמה הן שלוש פעמים שלוש אמות?

הנער: תשע.

סוקראטס: ואילו השטח הכפול אמור להיות בן כמה אמות?

הנער: בן שמונה.

סוקראטס: נמצא, שאף על שלוש אמות לא ייכנה עדיין השטח בן שמונה האמות.

הנער: אמנם לא.

סוקראטס: אלא על איזה קונו נסד-נא להגיד לנו בדיוק, ואם אין רצונך להשב מספרים, הלא-נא באצבע: על איזה קונו הנער: אבל בחיי זיוס, סוקראטס: אינני יודע.

סוקראטס: והאם תופס אתה, מנון, כמה כבר הרהיק הלה להחמדם בתורתו? הרי תחילה לא ידע מה קונו של השטח בן שמונה האמות, כשם שגם עכשיו אינו יודע עדיין; אולם אז סבור היה שהוא יודע, וכביטחה השיב כמי שידע, ולא ראה את עצמו אובדן-עצתו והנה כבר רואה את עצמו אובדן-עצתו וכשם שאינו יודע, כך אינו סבור שהוא יודע.

22 עלע הריבוע המקורי.

סוקראטס : וכמה תצאיים שכל שיעורם ישגם ביה²⁶
 הוער : ארבעה.
 סוקראטס : וכלו כמה?²⁷
 הוער : שניים.
 סוקראטס : וכמה פעמים שתים הן ארבע?
 הוער : פעמים.
 סוקראטס : בן כמה אמות יהיה איפוא הלז?
 הוער : בן שמונה אמות.
 סוקראטס : ועל איזה קו יפנה?
 הוער : על זה.
 סוקראטס : על זה יהוצה את השטח בן ארבע האמות
 מזווית לזווית?
 הוער : כן.
 סוקראטס : ולקו הזה קוראים החכמים „אלכסון“; ולפיכך,
 אם שמו של זה אלכסון הוא, יצא לנו מדבריה, נערי של מנון,
 שעל האלכסון ייבנה הריבוע הנפול.
 הוער : אמנם כן, סוקראטס.
 סוקראטס : מה דעתך, מנון? האם העלה זה בהשנותיו כל
 ספרה שאינה משלו?
 מנון : לא, משלו חשיב.
 סוקראטס : אולם הויו בו ספרות אלה, או לאו?
 מנון : כן.
 סוקראטס : למצא כי מי שאינו יודע יש בו ספרות נכונות
 אלפי אותם העניינים שלא ידעמו?
 מנון : כך נראה.
 סוקראטס : ועכשיו נבדוק בו, כנחלום, ספרות אלה, ואולם
 אם פעמים רבות, וכאופנים רבים, ישאלו השואל על אותם
 הדברים עצמם, ברי שנסופו של דבר ידעם על בורים, לא
 פחות מכל אדם אחר.
 פריבוע 4 ב 4 די הנוצר עיי האלמנטים. * פריבוע המקורי.

סוקראטס : ועוד שטח שלישית²² זה השווה לכל אחד לשניים
 אלה?
 הוער : כן.
 סוקראטס : ונוכל כאן בפניה²³ להשלים את הצורה על ידי
 שטח זה?
 הוער : בוודאי.
 סוקראטס : לפנינו, איפוא, ארבעת השטחים השווים הללו?
 הוער : כן.
 סוקראטס : ואם כן, השלם הלזה²⁴ — פי כמה הוא כשטח
 הלזה?
 הוער : פי ארבעה.
 סוקראטס : ואילו אנו ביקשנו שטח כפול; או שמא איך
 נוכר?²⁵
 הוער : בוודאי.
 סוקראטס : וכי אין כאן, בכל אחד מהשטחים האלה, קו
 הצובר בהם מזווית לזווית ומזר אותם לשניים?
 הוער : כן.
 סוקראטס : וארבעה אלה יהם קווים שווים, ומקיפים את
 השטח הזה?²⁶
 הוער : אמנם כן.
 סוקראטס : וכן, המבונה²⁷: מה גודלו של שטח זה?
 הוער : אינני יודע.
 סוקראטס : וכי בארבעת הריבועים האלה לא גזר כל קו וקו
 את מחצית שטחו של כל אחד?
 הוער : כן.
 הציור שבהערה 16: הריבוע שמעל לריבוע המקורי.
 1 כלומר: לאיך על אד השטח תשלישי את הריבוע שעל ידו.
 2 הציור בהערה 16 בשלמותו.
 3 סוקראטס מצייר עכשיו אלכסונים בכל ארבעת הריבועים, בצורה
 המסומנת בציור ולעיל, שישם הם מקיפים את השטח: אי ב 4 די.

סוקראטס: ואם תמיד שוכנת בגשמנותו אמיתת של הדברים, הרי שהגשמה בת-אלמוות היא, עד שבלב בטוח עליך לצאת ולחפש את שאינך יודע עכשיו, דהיינו — את שאינך זוכר, — ולהיזכר בו.

מנון: מאוד נראה לי דבר-יך, סוקראטס, — אינני יודע כיצד. סוקראטס: שכן גם לי עצמי נראים הם, מנון, אמנם שאר דברים שאמרת — לא אטען להם כפה מלא, אולם עיקר זה שבהאמיננו כי חייב אדם לחפש את שאינו יודע, נהיה טובים ונבליים יותר וחזלי מעש פחות משנהיה אם נאמינ כי את שלא ידענו — אין למצוא ואף אין צורך לחפש אחריו, — לעיקר זה ריב אריב, אם יהיה הדבר לאל ידי, הן בדיבור הן במעשה.

מנון: גם דבר זה שאמרת נראה לי מאוד, סוקראטס. סוקראטס: ומאחר שבדעה אחת אנתנו כי חייב אדם לחפש אחרי מה שאינו יודע — הריש את נפשך כי נצא במשותף לחפש אחרי הסגולה הטובה מהני

מנון: בודאי, — לא לא כי, סוקראטס, אלא ביותר ינעם לי לחקור ולשמוע את הדבר שהוא ששאלתי תחילה: אם יש לצאת לקראת אותו ענין כאילו יקנה בלימוד, או אם מן הטבע באה לבני האדם הסגולה הטובה, או כיצד?

סוקראטס: אילו שלשתי, מנון, לא על עצמי בלבד, אלא גם עליך, כי אז לא היינו מקדימים ומעיינים, אם בלימוד או לא בלימוד נקנית הסגולה הטובה, עד שלא היפשונו אחריה תחילה לדעת מהי. אולם מאחר שאהה אף אינך משתדל לשלוט על עצמך, ועלי משתדל אהה לשלוט ואף שולט, — אותר לך, כי מה יש לעשות? — דומה איפוא, שעלינו לעיין באופניו של דבר זה שעדיין אין אנו יודעים מהו, אך תהר-נא מעט קט את רסן שלטונך והרשית כי נחקור בדרך היפותטית אם היא נקנית בלימוד או כיצד. בדרך היפותטית" מתכוון אני לאותה דרך העיון שפעמים רבות נוקטים אותה הגיאומיקנים; למשל,

מנון: כך מסתבר.

סוקראטס: ואם ידעם בלי שילמדנו איש, אלא לאחר שאלות בלבד, הרי הוא עצמו מעלה את הידיעה מתוך עצמו?

מנון: כן.

סוקראטס: וכל המעלה ידיעה מתוך עצמו, האם אין פירוש שהוא נזכר?

מנון: בודאי.

סוקראטס: והרי אותה ידיעה המצויה עכשיו בנער זה — או שקיבל אותה בזמן מן הזמנים, או שתמיד הייתה מצויה בו מנון: כן.

סוקראטס: ואם תמיד הייתה מצויה בו, הרי שתמיד היה יודע, ואם קיבל אותה בזמן מן הזמנים, הרי בודאי לא קיבלה בחיים והיא עכשיו. או שמא לימד אדם את הנער הזה גיאומטריקה? כי בכל הגיאומטריה כולה יתג זה אותו מנהג עצמו, וכך בכל שאר המדעים. וכי יש מי שלמד את הנער הזה כל דבר ודבר? הרי עליך לדעת זאת היטב, כל שכן שנולי ונתמדל בכיחך.

מנון: יודע אני שמעולם לא לימד אותי איש.

סוקראטס: אך יש בו אהתן הסברות, או לאו?

מנון: כך נראה, סוקראטס, בהכרח.

סוקראטס: ואם לא קיבל אותן בחיים שהוא חי עכשיו, הרי ממילא ברור שבזמן אחר מן הזמנים היו בו והבינה?

מנון: כך נראה.

סוקראטס: וכי לא הוא הזמן שבו לא היה בחינת אדם מנון: כן.

סוקראטס: ואם הן בזמן שבו הוא אדם הן בזמן שבו איננו אדם מצויות בו סברות נכונות שתהפכנה ידיעה כשתתעוררנה מכוחה של שאלה, כלום אין נשמתו בעלת ידיעה מעולם עד עולם? כי ברור שבכל העולמים אדם הוא או אינו אדם. מנון: כך נראה.

סוקראטס: ומסתבר שהשאלה הבאה הטעונה עיין היא: אם הסגולה הטובה היא ידיעה או שונה מידיעה.

מנון: נראה לי שאמנם יש לעיין בעת בשאלה זו.

סוקראטס: וכי מה? כלום אין אנו טוענים שדבר טוב הוא הסגולה הטובה, וההיפוטסה הזאת תעמוד לנו: שדבר טוב היא מנון: בודאי.

סוקראטס: וככל, אם יש איזה דבר טוב אשר אין עמו ידיעה, כי אז ייתכן שהסגולה הטובה לא תהא ידיעה; אבל אם אין דבר טוב אשר לא תכליל אותו ידיעה, יהיה בר לנו לשער אל-נכון שידיעה מן הידיעות היא.

מנון: כך הוא.

סוקראטס: והרי אין אנו טובים אלא מכוחה של סגולה טובה?

מנון: כן.

סוקראטס: ואם טובים, — מועילים; שכל הטוב הריהו מועיל, או לא?

מנון: כן.

סוקראטס: נמצא שגם הסגולה הטובה תועלתה עצמה מנון: הכרח הוא המתחייב מהנור הסכמותינו.

סוקראטס: נקח־נא איפוא, אחד אחד את הדברים המועילים לנו ונעיין בהם מה טיבם. בראשית, למשל, וחזקה ויפוי והרי גם עושר — לזה וליוצא בהם אנתנו קוראים מועילים. לא כך?

מנון: כן.

סוקראטס: אולם הרינו טוענים שהדברים האלה עצמם — לעתים יש בהם נזק, וכי טוען אתה אחרת, ולא כך?

מנון: לא, אלא כך.

סוקראטס: עיקר־נא, איפוא: בהנהגתו של מה יועיל לנו כל דבר מהדברים הללו, ובהנהגתו של מה יזיק? וכי לא יועיל כשמנהיג בהם שימוש נכון, ויזיק בהעדר הנהגה זוי?

בשאל אותם אדם על דבר משולש מסיים: אם אפשר שיצויר לתוך העיגול הלה מלבן ששטחו כשטח המשולש הלה²⁸, יהיה אולי מי שיישיב: „אינני יודע עדיין אם אפשר הדבר, אך דומני שלבני ענין זה נזכר להיעזר בהיפוטסה כדלהלן: אם המשולש כך הוא עשוי, שמלבן אשר יצויר על אחת מצלעותיו ושטחו שווה לשטח המשולש, — אם מלבן זה יהיה בעל גובה השווה למחצית בסיסו, אזי, דומני, תתחייב תשובה אחת, ואם המשולש אינו עשוי כך, — תשובה אחרת. אומר לך, איפוא, בדרך היפותטית אם אי אפשר אז אם אפשר לצייר מלבן כזה לתוך העיגול? כך גם אנתנו לגבי סגולה טובה: מאחר שאיננו יודעים לא מהי ולא מה טיבה, נעייד־נא בדרך היפותטית בשאלה אם קיימתה בלימוד או לא בלימוד, ונאמר כך: אם עשויה הסגולה הטובה כתבונה מתכונות הנשמה, כלום תיקנה אז בלימוד או לא בלימוד? וראשית כל: אם טיבה שונה מטיבה של ידיעה, כלום קיימתה בלימוד או לא? או כפי שאמרנו קודם לכן: בנלמדו? ובל־נא נראה שום הבדל בשימושו של שתי המלים הללו? — אם כן: כלום אז קיימתה בלימוד? והלא דבר זה ברור לכל שאין אדם לומד אלא ידיעה.

מנון: כך נראה לי.

סוקראטס: ואם הסגולה הטובה היא ידיעה מן הידיעות, ברור שתקנה בלימוד.

מנון: כמובן.

סוקראטס: זאת גמרנו, איפוא, עד מהרה: שאם כך טיבה, — תריהי נקנית בלימוד, ואם כך, — לאו.

מנון: בודאי.

²⁸ בתרגום הענין הנגזאומטורית שבפירושה רכה הפלוגתא בין המלומדים הסתמכותי על דעתו של א. אמלט, המובאת בהערה מפורטת לתרגומי תרגומי של „מנון“, תבניה כשלעצמה משמשת כאן משל בלבד, ואין לה חשיבות לגבי מהלך השיחה.

כשם שראינו שבהנהגתה של חבונה יהי גם תכונות הנשמה מועילות, ובהנהגתה של איזולת — מוזקות

מגו: 111: בודאי.

סוקראטס: ובדרך נכונה מנהגת הנשמה הנכונה, בדרך מוסעית — האווילית?

מגו: 112: כך הוא.

סוקראטס: ובכלל של דבר ניתן, איפוא, להיאמר, שכל שאר תכונותיו תלויות לו לאדם בנשמתו, ואילו תכונות נשמתו עצמה — במידה שתהיינה טובות — תלויות בתכונותיו ועל פי הגיון-דברים זה הרי שתכונה היא הדבר המועיל, והסגולה הטובה — טוענים אנתוני — דבר-מה מועיל היא?

מגו: 113: בודאי.

סוקראטס: אנו טוענים, איפוא, שהסגולה הטובה היא תכונה, או כולה או חלקה?

מגו: 114: נראה לי, סוקראטס, שכל נאמר לשורה.

סוקראטס: והרי אם כך הוא הדבר, לא מן הטבע הוא שהטובים יהיו טובים.

מגו: 115: נראה לי שלא.

סוקראטס: שכן מסתבר כי היה קורה גם כדבר הזה; אולי מן הטבע נעשו הטובים טובים, ודאי שהיו קמים לנו מומחים שהיו מבחינים בטובים-משפעים שבין הצעירים, ועל פי הוראתם היינו מאמצים אותם ושומרים עליהם בטירה, ונותנים בהם סימנים בולטות גדולה הרבה יותר משיסומן הזהב, כדי שלא ישחיתם אדם, ולאחר שיתבררו יהיה בהם חשק למינהגיהם.

מגו: 116: כך מסתבר, סוקראטס.

סוקראטס: ואלים מאחר שלא מן-הטבע יהיו הטובים טובים, משמע שעל ידי לימוד?

מגו: 117: דומני שלא ייתכן עוד אפשרות אחרת; וגם ברור,

מגו: 118: בודאי.

סוקראטס: ונוסף לכך נעיינו גם בתכונות הנשמה. הרי יש דבר-מה שאמה קורא לו ישוב-דעת, וצדקה, ואומץ-לב ותפיסה מהירה, וכליון טוב, ונדירות-דומה, וכל כיוצא באלה? מגו: 119: יש.

סוקראטס: ובכן, עיינו באלה מהם שילדעתו אינם ידועים אלא שונים מידיעה — אם אין בהם לעתים נזק ולעתים תועלת? כגון אומץ-הלב, כשלא תכונה הוא אומץ-הלב, אלא מעין הצוה; וכי לא ייזק אדם שעה שיעזי בלי שכל, וימצא תועלתו שעה שיעזי ושכלו עמו?

מגו: 120: כן.

סוקראטס: וכן גם ישוב-דעת ותפיסה מהירה, שהרי מה שכלמד ונכשב בשכל — מועיל הוא, ואשר בלי שכל — מוזק מגו: 121: בודאי ובודאי.

סוקראטס: וכי אין זה, איפוא, הכלל: שבהנהגת התכונה מביאים כל השתדלויות הנשמה ומאמציה בטופם לידי אושר ובהנהגת האזולת — לידי היפוכו של דבר? מגו: 122: כך נראה.

סוקראטס: נמצא שאם הסגולה הטובה היא תכונה מתכונות הנשמה, ואם בהכרח דבר-מה מועיל היא, עליה להיות תכונה. כיון שכל תכונות הנשמה כשהן לעצמן — אין בהן לא תועלת ולא נזק, ואילו בהצטרף אליהן תכונה או איזולת תהיינה מוזיקות ומועילות. ועל פי הגיון דברים זה מוכרחה הסגולה הטובה — שתהיה מועילה — להיות תכונת-מה.

מגו: 123: כך נראה לי.

סוקראטס: והרי גם שאר דברים, עושר וכיוצא בו, שעליהם אמרנו והיעמה שלעתים הם טובים ולעתים מזיקים, — כלום לא תעשה הנשמה גם אותם למועילים כשהיא משתמשת בהם ומנהיגתם בדרך נכונה, ומזיקים — אם בדרך שאינה נכונה?

כדרך איסמניזיסם⁵⁰ החיבאי שזכה והיעזתה לאוצרות פוליקרא-טטיג, אלא בתכמתו ובסקידימו רכש אותו; שנית, הרי גם משאר בחינות נראה שאינו אורח יהיר, ולא איש מנופה שקשה לסבול, אלא הגון ונוח לברייות, ונוסף על כך אף היטיב לגדל ולחנך את בנו זה, כפי שנראה לעם-אמתנה שהרי בחינים בו למשרות העליונות שבמדינה, מן הדין איפוא, לחנך יחד עם אנשים כאלה אחרי מורים לסגולה טובה, אם יש או איך, ומי הם, ובכן, אניטוס, הפשיטא יחד עמו, עמי ועם מנון הלז שהוא בן למשפחה הקשורה במשפחת קשרי ידידות ואושפיות: מי הם המורים לענין זה, ועיינא בדבר בדרך זו: אילו הפצנו שמנון הלז יהא רופא טוב, איזו הם המורים שהיינו שולחים אותו אליהם? וכי לא אל הרופאים

אניטוס: בודאי.
 סוקראטס: ואילו הפצנו שיזא סנדלר טוב, — לא אל הסנדלרים?
 אניטוס: כן.
 סוקראטס: וכן גם בכל המותר?

אניטוס: בודאי.
 סוקראטס: ושוב הגדינא לי על פי אותו הדוגמאות: אומרים אנתו שאילו הפצנו כי יהא רופא, — טוב אשר נשלחנו אל הרופאים; וכשאנו אומרים כך, כלום איננו אומרים בה שדעתנו תהיה מיושבת עלינו, אם נשלח אותו אל אותם האנשים המצטיינים שאומנות זו בידם, ולא אל מי שאינו מצטייר כך, ואל הדורשים שכל תמורת אותו ענין, בהציעם עצמם לכל דורש שיבוא וילמד? ואם נשווה לעינינו בחינות אלה, כלום לא נשלחנו אל מי שמן הראוי לשלחו שמה?

איש תובי הנוכח גם כמשטר המדינה⁵¹ כאדם עשיר; עיט המסופר אצל סטנופון קיבל בשנת 394 שוחד רב מדי הפרסים על מנת שייחזם במסאטרה.

סוקראטס, על פי ההיפותסה שלנו, שאם אמנם ידיעה היא הסגולה הטובה, הריהי נקנית בלימוד.
 סוקראטס: אולי, בחיי זיוס, אך שמא הסכמנו על כך שלא נשורה?

מנון: הרי לפנינו כן נראה לנו שכך נאמר כשורה?
 סוקראטס: אך שמא מן הצורך הוא שלא רק לפנינו יראה כי כך נאמר כשורה, אלא גם עכשיו וגם להבא ייראה הדבר כך, כדי שיהיה בו ממש.

מנון: וכי מהו מהו ששיווית לעיניך, שאתה זונת מסקנה זו וחושד שמא הסגולה הטובה איננה ידיעה?
 סוקראטס: הנני ואיך לך, מנון, הרי שבלימוד קנייתה אם אמנם ידיעה היא — מכלל זה אינני משנה שנאמר כשורה, אך נתעורר בי חשד שאיננה ידיעה, ועיינא בחשד זה אם הוא מתקבל על דעתך, כי הגדינא לי זאת: אם איזה ענין שהיא — לא רק הסגולה הטובה — נקמה בלימוד, וכי לא בהכרח יחון בענין זה מורים ותלמידים?

מנון: כך נראה לי.
 סוקראטס: ובהיפוכו של דבר: ענין שאין לו לא מורים ולא תלמידים, כלום לא נצדק בהשערותנו שאין הוא נקמה בלימוד מנון: כך הוא ואילו הסגולה הטובה אין לה, לדעתך, מורים סוקראטס: מדבה אני לבקש בני אדם שהם מורים לה, או בשום פנים אינני יכול למצוא, והרי עם אנשים רבים מתפש אי, ודוקא עם אלה שנסיונם באותו ענין נראה לי גדול ביותר, והנה גם עכשיו, מנון, הצטרף אלינו בשעה טובה אניטוס⁵² הלז וישב עמו, ואותו נשתתבא בהיפוש הזה, ושיחזופו יהא דבר בעתו: שהרי אניטוס הלז הוא ראשי-הכול כן לאב עשיר וחכם, אנתומנין, שעושרו בא לו לא מאליו ולא במתנת איש

העיקרי בין שלושת קטיגוריו של סוקראטס במשפטו, אשר הולקו במסופר ב"אפולוגיה", להרשעתו של סוקראטס בדין (עיי בפירוט אפולוגיה⁵³, החילת הנאום השני).

אין לעשות שימוש מסחרי כלשהו במקראה. המקראה מיועדת ללימוד עצמי ומחקר של סטודנטים באוניברסיטת ת"א בלבד

דורשיים הם תשלום בפרהסינה לדידי, איך לי כל אפשרות להאמין לך שכן יודע אני כי איש אחד, פרוטאגוראס², השתכר באותה חכמה יותר מששתכר פידיאס שיצר לכל הדעות יצירות כה נהדרות, ומשהשתכר עשרה פסלים אחרים. מעשהי פלאים אמה מספר: הרי מטילאי הנעליים הישנות ומתקני הכנרים לא היו יכולים להעלים את הדבר שלושים יום, אילו החזירו את הכנרים והנעליים כשהם גרוועים מכשעה שקיבלום, ואילו עשו דבר שכזה, היו עד מהרה גוועים ברעב; ואולם פרוטאגוראס העלים מעיני יוון כולה שזהה משוחית את המתחברים עמו ושולח אותם הביתה כשהם גרוועים מכשעה שקיבלם, — ואת עשה כמשך ארבעים שנה, — כי דומני שבמתו היה כמעט כל שבועים שנה, וארבעים מהן עשה באמנותו — ובכל הזמן הזה ועד היום לא פחתה תהלתו במאומה; ולא פרוטאגוראס לבדו כך, אלא גם אחרים, רבים עד מאוד, מהם שקדמו לו ומהם שעודם חיים עמנו, ולי נאמר, על פי טענתך, שביודעים מרמזים ומשחזותים הם את הצעירים, או שיעלם הדבר מעצמם; הנחשוב שיעד כדי כך משוגעים הם אותם האנשים שיש אמרים עליהם כי התכלים בכני האדם הזן

אניסיס: רחוקים מאוד הם מלהיות משוגעים, סוקראטס, אלא הרבה יותר מהם הצעירים המשלמים להם כסף, וביחוד — בני-ביתם של הצעירים המפקידים אותם בידיהם של אלה, ומשוגעים מכל — המדינות המלשות ליכנס או אינן מגרשות את הזר או את האורח שמנסה לעשות מעשה כזה.

סוקראטס: והאם, אניסוס, עשה לך אחד הסופיסטים עוול, או בשל-מה מתמלך אהה עמהם כל כך? אניסיס: חי זיוסו מימי לא נפגשתי עם איש מהם; אף לא הייתי מניח לאחד מבני ביתי להיפגש עמהם.

² הסופיסטן גדול השם, בן שיחו של סוקראטס בדיאלוג האפלטוני הנקרא על שמו, הראשון בדרך זה.

אניסיס: כן.
סוקראטס: וכי לא זה הדין גם לגבי הנוגניה בתליל וכל זמורתה הלי סבלות רבה היא, אם בבקשנו לעשות אדם למחלה, אין אהנו נכונים לשלחו אל אותם האנשים המבטיחים ללמד אמנות זו, אלא מטרידים בני אדם אחרים אף על פי שלא התיימרו להיות מורים, ואין להם אף תלמיד אחד בלימוד זה שלפי רצוננו ילמד מפיהם אותו אדם שנושלחנו ופי אין זה בעיניך חוסר הגיון גמור?

אניסיס: כן, בחיי זיוס, ונוסף לכך בזרות.
סוקראטס: יפה אמרת. ועכשיו יש לך, איפוא, הזדמנות להויע יחד עמי בדבר ידיד משפחתך זה בדבר מנון. שהלה אניסוס, מדבר אלי משכבר כי משתוקק הוא לאותה חכמה וסגולה שממחה מיטיבים בני-אדם לכפול את בתיהם ומדינותיהם, דואגים להוריהם ויודעים ליעד לקבל ולשלח אורחים ורזים, כראוי לגבר טוב, ואשר לסגולה טובה זו, עיירי נא פי מה שאמרנו קודם אין הדבר ברור שאל אותם המבטיחים כי מורים הם לסגולה טובה ושכולם כאחד מציעים עצמם לכל יווני שיבוא וילמד, וקובעים זמנבים שכר על כך?

אניסיס: ואל מי אתה מתכוון, סוקראטס?
סוקראטס: הרי גם אתה יודע כי אלה הם האנשים שבני האדם קוראים להם סופיסטים.

אניסיס: חי היריאקלס, אל-נא תחטא כשפתחך, סוקראטס, שום איש מקרובי וידידי, ויהא בן עירי או בן עיר אחרת, אלי-נא ילקח בשגעות כזה; שילך אל אותם האנשים וישחתי שהיי גלוי לעין כי אלה הם שוחיתות ואבדון למתחברים עמהם.

סוקראטס: מה פירוש דברך, אניסוס? האם בין כל המצאהירים שהם יודעים להיטיב לזולתם כדבר-מה, נבדלים רק אלה מחבריהם עד שלא זו בלבד שאינם מועילים, כדרך השאר, לאשר יופקד בידיהם, — אלא להיפך אף יאבדהו? ועל כך

שהנהגה בזה ידובר כעת: לא אם יש כאן גברים טובים או אני, אף לא אם היו בעבר, אלא אם בלימוד נקנית הסגולה הטובה. — בכך מעייינים. אהנו זמן רב כל כך. ועיננו זה כמותה כעיון בשאלה: אם הגברים הטובים, הן המצויים עמנו הן שהיו בל קודמותנו, ידעו למסור גם לזולתם את סגולתם זו שהם עצמם היו טובים בה, או אם אי אפשר שהדבר יימסר לאיש אחר, ולא יקבלנו אדם מירי חברי. הוא הדבר שאנו חרדים אחריו זמן רב כל כך, אני ומנוני, וממך מה שאמרת בעצמך עירי-נא דבר מצד זה: כלום לא תגיד על תמיסטוקלס שגבר טוב היה?

אניטיוס: בודאי, מאין כמותו

סוקראטס: וכמו כן תגיד, שאם היו בני אדם מורים לסגולה הטובה שבידם, ודאי היה גם איש זה מורה טובה.

אניטיוס: כך ואני סבור. — אם אמנם רצה בכך.

סוקראטס: וכי סבור אתה שלא היה רצונו שיהיו עוד אנשים נאים-וטובים, ומעל לכל: שכנו שלו ירוא כדך או כלום אתה סבור שצרה עינו נו, ובכונה תחילה לא מסר לו סגולה זו שבה הצטיין בעצמותו וחרו שמעה כי תמיסטוקלס לימד את קלאופאנטוס בנו להיות פרש טוב והלה לא נלאה בעמדו על גבי הסוסים בקומה נקופה, ובקומה נקופה היה מטיל מעל גבי הסוסים את הנחתו, והיה עושה גם שאר מעשי-פלא מרובים שבהם חינו אותו אביו ועשאו חכם באלה, — בכל העניינים התלויים במוריים טובים, וכי לא שמעת זאת מפי הזקנים?

אניטיוס: שמעת.

סוקראטס: ובכן, איש לא יוכל לראות את האשמה בטבעי

המרוע של הבנה

אניטיוס: אולי לא.

סוקראטס: וראה מה תשיב על זאת: האם כבר שמעת אדם, צעיר או זקן, שהיה אומר כי קלאופאנטוס בן תמיסטוקלס נעשה איש טוב וחכם באותם העניינים שבהם היה אביו חכם? אניטיוס: ודאי שלא.

סוקראטס: אין לך איפוא, שום נסיון באנשים אלה? אניטיוס: וכל יחיה לין.

סוקראטס: וכיצד, אישי המופלא, תוכל לדעת אם יש משום טוב או תפל בענין זה שאין לך שום נסיון בו? —

אניטיוס: בלי קושי: יודע אני מי הם, אם נתנסיתי בהם ואם לאו.

סוקראטס: אולי נביא אתה, אניטיוס, ולא — אתמהה מתוך מה שאמרת, מניין לך ידיעה על אותם האנשים, אך אין אהנו מבקשים כלל לדעת מי הם האנשים שיבוא אצלם מנון ויתקלקל — יהיו-נא אלה, אם רצונך בכך, הסופיסטים — אלא המדינא לנו, וכבר תעשה חסד עם ידיד-משפחתך הלז: מי הם, במדינה שהיא כל כך גדולה, האנשים שיבוא אצלם וישתלם באותה סגולה טובה שהזכרתיה זה עתה?

אניטיוס: ומדוע לא תגיד לו בעצמך?

סוקראטס: הרי הזכרת את האנשים שהיו לדעתך מורים לעייינים אלה, אך הנה דברי אין בהם ממש, כפי שאתה טוען: ואולי יש ממש במה שאתה אומר. אך עכשיו תגיד חרד לומר לו מי האתונאים שילך אצלם: קרא-נא בשם מי שחרצת.

אניטיוס: וכי דרוש לו לשמוע שמו של אדם אחד יפגוש-נא עם מי שייפגש בין הנאים-וטובים שבאתונה — אין בהם אף אחד שלא ישפוטנו יותר משישפוטנו הסופיסטים, אם אך נכון יהיה לשמוע בקולם של נאים-וטובים אלה.

סוקראטס: ואלו הנאים-וטובים, האם נעשו כך מאלילהם, בלי שלמדו מפי איש, ואף על פי כן יש בידם ללמד את שלא למדו בעצמם?

אניטיוס: סבורני שגם אלה למדו מפי קודמותם שנאים-וטובים היו: וכי לדעתך לא היו במדינה הזאת גברים טובים סוקראטס: לדעתך, אניטיוס, מצויים כאן גם עכשיו אנשי מדינה טובים, וכן היו כמותם בעבר, לא פחותים במספר מעכשיו, אך כלום היו אלה גם מורים טובים לסגולתם שלהם?

בכל חינוך, ומעל לכל הצטייניו בהתגוששותו, עד שלא נמצאו באמונה מתגוששים נאים מהם; שכן מסר את אימונו של זה בידי כסאנתאיאט ושל זה בידי אודורוס, והרי שניים אלה נחשבו אז באמונה למצויינים במתגוששים, — וכי אינך זוכר? אני יסוס: כן, על פי השמועה.

סוקראטס: וכי אין זה ברור שלא היה מלמד את בניו ללמודים הכרוכים בהוצאות, ומזנח אותן לימוד שאיננו כרוך בהוצאות והיה עושה אותם לאנשים טובים, אילו בלימוד נקמה הדבר? ואולי היה אותו תוקידידס איש פחות-ערך, ולא היו לו ידידים רבים ביותר בין האתונאים ובני בריהם? והרי מבית מעולה היה, ומעולה היה כוחו במדינה זו וכשאר מדינות יוון, עד שהיה בידו — אילו נקמה הדבר בלימוד — למצוא בין בני הארץ או בין הזרים אדם שישביח את בניו, אם בעצמו לא היה לו פנאי לכך בשל דאגתו למדינה, אולם, אניטוס הטוב, שמא לא בלימוד נקנית סגולה טובה?

אניטוס: סוקראטס, דומני שעל נקלה מעליל אתה על בני אדם, והרי אם נכון אתה לשמוע בקולי, איעצך שתזוהר. כי אמנם גם במדינות אחרות יקל אולי להרע עם בני אדם מאשר להטיב עמהם, ובמדינתנו זו — לא כל שכן. ודומני שגם אתה יודע זאת.

סוקראטס: מנן, אניטוס כרעס, כמדומני, ואין זה מתמיה אותי כלל וכלל, שכן סבור הוא, ראשית כל, שאני משמיץ את האנשים האלה, ושנית מונה הוא את עצמו במספרם. אך לשכיכיר לדעת ביום מן הימים הוצאת דיבת מתי — יחדל מפעסו, שכן עלשיו אינו יודע. אולם תגדל-נא לי אתה: כלום אין נמצאים גם אצלכם אנשים נאים-וטובים?

מנן: בודאי.

סוקראטס: וכי מזה הנכונים הם להועייר עצמם בחינת מורים לצעירים, ולהודות שמורים הם ולבלימוד נקנית סגולה טובה?

סוקראטס: וכלום בניית שאמנם ביקש הלה לחד את בני בדברים הולם, ואילו בתכמה זו בה היה חכם בעצמו, בוו כלל לא היה משביח אותו משכניו, אילו היחה הסגולה הטובה נקנית בלימוד?

אניטוס: חי זיוס, כנראה שאין להניח זאת.

סוקראטס: הא לך, איפוא, בחינת מורה לסגולה טובה אותו איש שגם אתה מודה בו כי היה בין הטובים ביותר של אנשי העבר. אך נקח-נא אדם אחר, את אריסטידס בן ליסימאכוס, ונעיין בו: או כלום אינך מודה שהיה איש טוב?

אניטוס: מודה אני בפה מלא.

סוקראטס: וכי לא הינך גם הוא את ליסימאכוס? בנו, בכל מה שחלוץ במורים, הינך שאין נאה ממנו באחרונה? וכלום נראה לך שהיה לאיש טוב יותר מזולתו? שהרי ודאי אף נפגשת בו וראית טיבן, ואם תמצוי לומר: על פריקלים, הממואר כל כך בתכמתו, ידוע לך שגידל שני בנים, את פאראלוס ואת כסאנתאיפוטס?

אניטוס: ידוע לי.

סוקראטס: וכפי שידוע עלידם גם אתה, לימדם להיות פרישים שאינם נופלים מכל פריש אתונאי, וכן חינוכם במוסיקה ובאתלטיקה וכלל שאר עניינים השייכים לכל אומנות, עד שביאלה אין הם נופלים מזולתם. ואילו לאנשים טובים לא ביקש לעשותם? דומני שביקש, אך שמא לא בלימוד נקמה הדבר? ולבל תהא סבור שרק אתונאים מועטים, והגדולים שבהם, היו חסרי אונים מבחינה זו, תדגא דעמד על כך שגם תוקילידיס⁴⁴ גידל שני בנים, את מליסיאס ואת סטיפיאנוס, והטיב לתחכם

⁴⁴ בן אריסטטיס, ה"צדקין" הוא אחר המשתוחחים בדיאלוג האפלטוני

"לאכס" שבו משתתף גם מליסיאס, אחד מבני תוקילידיס הנכורים להן.

⁴⁵ בן מליסיאס, מדאשי המפלגה האוליגארכית באתונה בזמנו של פריקלס שהיה יריבו (להתבדל מתוקילידיס שהיסטוריון שאינו נזכר בתכני אפלטון בשום מקום).

אלו חזיתו זה אפשר ליעור ולתת פלב-גבר
שכל, פי אז נתן גמול רב-מאוד ופעום

לאלה שיש בידים לעשות כן, ואז:

פנו של אב טוב לעולם לא יתה רע פי ישמע
אל דברי תבונה, אז פכח חוך אמת
לא תשנה את דרכי, עד שיהיה לאיש-טוב.

השמת לב שבאותם העניינים עצמם אומר הוא דבר והיפוכו?

מננו: כך נראה.

סוקראטס: וכי נשמע, לדעתך, גם בענין אחר כדבר הזה:
שהטעונונים להיות מורים לאותו ענין, אין הכריות מורים בהם
שהם מלמדים אותם, אף לא שהם בקיאים בעצמם, אלא
להיפך: באותו ענין שלפי טענתם הם מלמדים אותם, מוזקים
הם עצמם חסרי-יכולת, ואילו האנשים המצטיינים בעצמם
באותו ענין, טוענים לעתים שהוא ניתן ללמוד, ולעתים —
לאי וכי אנשים שדעתם כה מבולבלת עליהם לגבי ענין כל
שהוא, עליהם תאמר שיצליחו להוראות?

מננו: הי זיוס, לא אומר כך.

סוקראטס: ואולם אם לא הסופיסטים ולא אנשי המדינה
שהם עצמם נאים-וטובים, מורים הם לענין זה, הרי ברור שאף
לא אחרים?

מננו: דומני שלא.

סוקראטס: ואם אין מורים, אף תלמידים אין?

מננו: דומני שכדברך כן הוא.

סוקראטס: והוסכם בינינו שענין אשר אין לו לא מורים ולא
תלמידים, אינו נקמה בלימוד?

מננו: הוסכם.

סוקראטס: ובשום מקום אין אנוחנו מגלים מורים לסגולה
טובה?

מננו: לא סוקראטס, בני זיוס! אלא לפעמים תשמע אותם
אומרים שהיא נקיית בלימוד, ולפעמים — לא.

סוקראטס: וכי נאמר שמורים לאותו ענין יהיו אנשים
המתחילים אף בשאלה זו?

מננו: אין זה נראה לי, סוקראטס.

סוקראטס: וכי מהו נראה לך שהסופיסטים מהם, אשר רק
הם מפרזים על הוראה זו, הנם מורים לסגולה טובה?

מננו: הרי הוא הדבר, סוקראטס, שאני מעריך אותו ביותר
בגורגיאס: שלעולם לא תשמע מפיו הבטחה כזאת, ואף לועג
הוא לאחרים כשישמע הבטחה זו מפיהם, לדעתה, יש להקנות
לבני אדם את יכולת הדיובור.

סוקראטס: אם כן, גם בענין אין הסופיסטים מורים?

מננו: אין בפי תשובה, סוקראטס, הרי מצבי כמצב רוב בני
האדם: פעמים דומני שכן, ופעמים — לא.

סוקראטס: וכי ידעת שלא רק לך ולשאר מדינאים ידמה
לפעמים שהדבר נקמה בלימוד ולפעמים — שלא אלא שגם
תאוגניס המשורר⁹⁵ מדבר כך?

מננו: באיזה משורר?

סוקראטס: באגאיוס, מקום הוא אומר שם:

שמה נאל-גא עם אלה אשר פת-רב פקדם הוא,

שב לך יחד יתם וקצינייהם מצא חן.

פי מטובים תלמד את-הטוב; פאשר תתקלע
עם זרועים, יאבד אף טעם-זה שיעף.

מבין אתה שבחרוהים אלה מדבר הוא על הסגולה הטובה כאילו

היא נקיית בלימוד?

מננו: כך נראה.

סוקראטס: ובאחרים, הלאה מזה בספרך, הריהו אומר:

יש איש מגארה, הי מחתעת המאה השישית עד למלחמת הפרסים, מפורסם
כמתבר אלגיות שרבות מהן נשתמרו.

סוקראטס: ואילו מי שטובר סברה נכונה מהי הדרך, אך לא הלך בה ולא הכירה לדעת, כלום לא ינחיג גם הוא הנהגה נכונה?

מנין: בודאי.

סוקראטס: וכל עוד טובר הוא סברה נכונה באותם העניינים שאחר יש לו ידיעה בהם, לא יהיה הוא המדמה את האמת בלי שיביך בה, משום בחינה מנהיג גרוע מאותו איש המביך את הדבר.

מנין: לא משום בחינה.

סוקראטס: אם כן, סברה נכונה איננה, לגבי נכונותו של מעשה, מנהיגה גרועה מאשר תכונה. והוא הדבר שקודם פסחנו עליו כשאנב עיונו בשיבה של הסגולה הטובה אמרנו שבפעולה נכונה אין מנהיג חוזק מחבונה. והנה נמצא שגם סברה נכונה מנהיג כמותה.

מנין: כך מסתבר.

סוקראטס: משמע שסברה נכונה איננה, משום בחינה, מועילה פחות מידיעה.

מנין: בה במידה, סוקראטס, שבפעל הידיעה יקלע המיד למטרות, ואילו בעל הסברה הנכונה פעמים יקלע ופעמים לא. סוקראטס: מה אמת סתו ופי אדם הטובר תמיד סברה נכונה, לא יקלע תמיד למטרות, כל עוד הוא טובר את אשר נכון? מנין: כך הוא, כנראה, בהכרח, ועל כן תמיה אני, סוקראטס, שאם כל הוא הדבר: מה טעם תיקר הידיעה חלבה יותר מהסברה הנכונה, וכמה נבדלות השתיים זו מזו.

סוקראטס: וכי ידעת משום מה אמה תמיה, או שמא אנכי

לך את הסיבה?

מנין: המדגא בודאי?

א שהיו מתנועעים, לפי האמרה, ברוח עצמם ממקום למקום; נזכרים גם באתמולך?

מנין: כך הוא.

סוקראטס: ואם לא מורית, אף לא תלמידים?

מנין: כך נראה.

סוקראטס: נמצא: לא בלימוד תיקנה סגולה טובה? מנין: מסתבר שלא, אם אמנם לא חלה טעות בעיונו. ומתוך כך תמיה אני, סוקראטס, אם אין כלל אנשים טובים נמצא או מה הדרך בה נעשו טובים?

סוקראטס: נראה, מנגן, שאנשים שלמה-בכך אנהגו אני ואמה, ואותך לא הינד גורגיאס די-הצורך, ולא אותי פרודיקוס, יתד מכל הייבים אנהגו, איפוא, לשים לב לעצמנו ולבקש לנו איזה אדם שיעשה אותנו טובים יותר, ותהא דרכו בדבר זה אשר תהא. כך מדבר אני כשלענין אותה תקיפה-ודרישה בה עסקנו קודם לכן: הרי ממוחז הוא שנעלם מעינינו הדבר כי לא רק בהנהגתה של ידיעה נעשים מעשיהם של בני האדם בדרך נכונה וטובה; ואולי משום כך אף לא עלה בידנו למצוא כיצד נעשים בני אדם אנשים טובים.

מנין: למה אמה מחפזו בזה, סוקראטס?

סוקראטס: לכך: נכונה היחה הסכמתנו שהאנשים הטובים — מל ההכרח שיהיו מועילים, ואין ספק שכך הוא: לא כך? מנין: כן.

סוקראטס: וכן, שיהיו מועילים, אם ינהיגו אותנו בענייני מדינתנו בדרך הנכונה — גם על כך הסכמנו לשורה?

מנין: כן.

סוקראטס: ואולם בכל שהנכון בלבד יכול להנהיג בדרך נכונה — על כך הסכמנו, כנראה, שלא כשורה.

מנין: וכיצד הדבר לדעתך?

סוקראטס: אנכי לך, אם ילך אדם, ואף ינהיג אחרים, אל לאריסתו או אל כל מקום אחר, הרי בדעתו את הדרך ינהיג הנהגה נכונה וטובה? מנין: בודאי.

סוקראטס: לצורך הפעולות, לא תהיה, איפוא, סברה נכונה גרועה מידיעה, ולא פחות מועילה, וגם בעל סברה נכונה לא יפיל, לגבי אלה, מבעל ידיעה.

מנין: כך הוא.

סוקראטס: ואכן הוסכם בינינו שהאיש הטוב הריהו מועיל.

מנין: כן.

סוקראטס: ומאחר שלא מוחזק ידיעה בלבד יקומה לכשקומו, אנשים טובים ומועילים למדינותיהם, אלא גם מוחה של סברה נכונה, ומאחר שאף אחת מהשתיים, לא ידיעה ולא סברה-אמת, לא באה לבני האדם מן הטבע, הרי הן נקנות לאחר מכן? — או נראה לך שאחת משתיהן באה להם מן הטבע?

מנין: אין זה נראה לי.

סוקראטס: ומאחר ששתי אלה לא באו מן הטבע, גם לא יתן הטובים טובים מטבעם.

מנין: נמצא שלא.

סוקראטס: וכיון שלא מטבעם הם טובים, היינו מעניינים לאחר מכן, אם בלימוד נקנה הדבר.

מנין: כן, בכך עיינו.

סוקראטס: וכי לא נראה לנו, שאם הסגולה הטובה חבונה היא, כי אז היא נקנית בלימוד?

מנין: כן.

סוקראטס: וכן, שהבונה היא, אם היא נקנית בלימוד?

מנין: בוודאי.

סוקראטס: ושהיא נקנית בלימוד, אם יש לה מורים, ואם אין לה — לא בלימוד?

מנין: כן.

קפלי בתרגום הפסקה הזאת את העמדתו של אפלטון לחיפון תנועה של כתבי הדין.

סוקראטס: משום שלפסליו של דיאלוגים לא שמת לבתי ואולי אינם נמצאו במדינותיהם?

מנין: כנגד מה מדבר אתה כדן?

סוקראטס: שהרי גם אלה מתחמקים ובורחים כשאנשים כבולים, ואלו בהיותם כבולים יעמדו במקומם.

מנין: ובכן, מה?

סוקראטס: הרי יצירה מציירות דיאלוגים שהחזירה מכסלית — קנינה אינו שווה מחזיר גדול, קנייניו של עבד שהוא בורח מועד, שכן אינה עומדת במקומה אך בהיותה כבולה, הריהי שווה כסף רב, שכן יפים מעשי ידיו עד להפליא, וכנגד מה אני אומר זאת? כנגד הסברות האמתיות. שכן גם הסברות האמתיות, כל עוד הן עומדות על עמדתן, הן דבר יפה ופועלות כל טוב, אולם אין רצונן לעמוד זמן רב, והתחמקנה מנשמת האדם, ולכן אינן שוות הרבה, עד שלא יכבדן מי שיכבדן בהשבין הסיבה, והן, מנין חברי, זכירה, כפי שהוסכם בינינו בדברינו הקודמים, ולאחר שהוכבלנה, תהיינה ראשית-לכל לידיעות, ושנית — קבועות, ובשל כך תיקר ידיעה מסברה נכונה, והחפזל בין ידיעה לבין סברה נכונה הוא בכפל זה שנכבלה בן.

מנין: הן זיוס, סוקראטס, דומה הדבר למעין זה.

סוקראטס: ואמנם גם אני מדבר כמי שאינו יודע, אלא מדמה, אולם ששונות הן סברה נכונה וידיעה, — בכך, נראה לי, אינני מדמה כלל, ואם אמנם יש ואטעו לדעת דבר-מה — ומועטים הם הדברים שאטעו לדעתם, — אניה גם דבר זה כאחר מאותם הדברים שידעתיים.

מנין: ובצדק אתה מדבר כן, סוקראטס.

סוקראטס: וכי מהו הדין גם בזה צדקתי שסברת-אמת, לשהיא מנהיגה, גומרת בכל פעולה ופעולה את המעשה שלה בדרך שאינה גרועה מדרכה של ידיעה?

מנין: גם בכך, נראה לי, השמעת אמת.

התבונה אינם נבדלים במאומה ממנידי העמידות ונביאי האלים; שהרי גם אלה מרכיבם, תוך השראה אלוהית, לדבר דברי אמת. אף שאינם יודעים דבר ממה שהם משמיעים.

מנני: נראה שכך הוא.

סוקראטס: ופי לא מן הראוי הוא, מנה, לקרוא לאנשים אלה "אלוהיים", לאתר שמבלי דעת יזכו להצלחות רבות וגדולות במעשיהם ובדבריהם?

מנני: בוודאי.

סוקראטס: נצדק איפוא, כשנקרא למנידי העמידות ולנביאים שהוכרונם זה עתה, ולכל אנשי השיצה — "אלוהיים", ובאותה מידת הצדק נוכל לומר שגם המדינאים הם אלוהיים ונתונים להשראה, בהיותם בעלי רוח הקודש וכפופים לאל, שעה שבדברי פיהם מביאים הם פעלים רבים וגדולים לידי הצלחה, אף שלא ידעו דבר ממה שהם משמיעים.

מנני: בוודאי.

סוקראטס: ואכן הנשים, מנה, נהגות לקרוא לגברים הטובים "אלוהיים", וגם הספארטאים, כשהם מהללים איש טוב, נהגים לומר: "זה איש אלוהי".

מנני: ודומה הדבר, סוקראטס, שצדקים הם כאמורם. אך אולי מקפירי עמך אניטוטס הלז בשל דבריך.

סוקראטס: דבר זה לא איכפת לי כלל, שהרי עוד נשוב מנה ונשוחח אתו פעם אחרת, אולם אם בכל השיחה הזאת זקננו ודיברנו כשורה, נמצא שסגולה טובה אינה באה מן הטבע ואינה דבר הנקנה בלימוד, אלא באה למי שתבוא ממנה. אלוהים שאין עמה הבנה, אם לא יקום בין הידינאים אדם המסוגל לעשות גם את שהרי הוא בין החיים כהרי טירי אס של יתיה לומר עליו שהרי הוא בין החיים כהרי טירי אס של המיטוטס בין המתים, שלדברי המשורר⁴⁸⁸ "הוא לבדו מטיכילי" בין יושבי שאול, "צללים נהפכים כל היתר". כן יתיה האדם

⁴⁸⁸ תומירוס, אנטיסאת 10, תרוו 495.

סוקראטס: והרי באנו לידי הסכם שאין לה מוריים?

מנני: כך הוא.

סוקראטס: הוסכם, איפוא, בינינו, שאין היא נקנית בלימוד, ואין היא תבונה?

מנני: בוודאי.

סוקראטס: אך אנו מטיכמים איש עם רעהו שדבר טוב היא?

מנני: כן.

סוקראטס: ושמעו עלי וטוב הוא הדבר המנהיג נבונה?

מנני: בוודאי.

סוקראטס: ונכונה מנהיגת שהי אלו בלבד, סברת-אמת וידיעה, שיחזיק בהן אדם וינהיג נבונה — כי מה שנעשה במל טוב, אינו בהנהגה אנושית, — ואילו מאתם שאדם מנהיג בהם מביאות רק שהי אלו למטרה הנכונה: סברת-אמת וידיעה.

מנני: כל נראה לי.

סוקראטס: ומאחר שהסגולה הטובה איננה נקנית בלימוד, הרי שוב לא תהיה בגדר ידיעה?

מנני: ברור שלא.

סוקראטס: משותפים שהן טובות ומועילות אבה, איפוא, האחת, ולא ידיעה תהיה מנהגת בפעולה מדינית.

מנני: נראה לי שלא.

סוקראטס: אם כן, לא מכותה של חכמה מטיימת ולא בהיותם חכמים הנהיגו הגברים הללו במדיניותיהם, תמיסטוקלס והאחרים שהזכיר אותם קודם לכן אניטוטס הלז, ומשום כך אף אינם מסוגלים לגרום לאחרים שיהיו כמותם: משום שלא מכותה של ידיעה הם עשויים כך.

מנני: מסתבר, סוקראטס, שכדברך כן הוא.

סוקראטס: אם, איפוא, לא מכותה של ידיעה, הרי שנתר לנו: מכותה של דעה נכונה. ולואת נזקקים, איפוא, אנשי המדינה בהביאם את מדינותיהם לידי הצלחה, ואילו לגבי

אשר בוח גם כאן כמו בין צלילים, דבר של ממש בחינת סגולה טובה.

מונין: נראים גם נראים לי דברייך, סוקראטס.
סוקראטס: מתוך השבון זה, מנוף מסתבר שכמנת אלוהים באה הסגולה הטובה למי שתבוא. ואולם על בריו נדע את הדבר בשעה שלפני השאלה באיון דרך באה לפני האדם סגולה טובה. נשחזל תהילה לחקור מהי סגולה טובה לשלעצמה. אולם עכשיו עלי ללכת מבאן. ואחה, כפי שנחזקכלו הדברים על דעתך, כן הבא-נא גם את ידי-משפחתך הלו, את אניטוס, לידי כך שיקבל עליו אותם הדברים עצמם, למען יהא נוח יותר, שאם תביאנו לידי כך, אפשר ותביא תועלת-מה גם לאתונאים.